

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Pavla Šámala a soudců Jaroslava Fenyka (soudce zpravodaj) a Josefa Fialy ve věci ústavní stížnosti stěžovatelky **Z. S.**, zastoupené JUDr. Hanou Rámešovou, advokátkou sídlem Skácelova 2792/34, Brno, proti usnesení **Nejvyššího soudu** ze dne 27. května 2020 č. j. 25 Cdo 1407/2020-335, za účasti Nejvyššího soudu, jako účastníka řízení, a Nemocnice Ivančice, příspěvkové organizace, sídlem Široká 390/16, Ivančice, zastoupené JUDr. Ing. Lukášem Prudilem, Ph.D., advokátem sídlem Bašty 416/8, Brno, jako vedlejší účastníce řízení, takto:

- I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2020 č. j. 25 Cdo 1407/2020-335 bylo porušeno základní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2020 č. j. 25 Cdo 1407/2020-335 se ruší.**

Odůvodnění:

I.

Rekapitulace ústavní stížnosti a dosavadního průběhu řízení

1. Stěžovatelka se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení Nejvyššího soudu s tvrzením, že jí došlo k porušení jejich ústavně zaručených základních práv podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Z ústavní stížnosti a napadeného usnesení se podává, že se stěžovatelka u Okresního soudu Brno-venkov (dále jen „okresní soud“) domáhala po vedlejší účastnici zaplacení částky 800 000 Kč jako úhrady za bolestné a ztížení společenského uplatnění v souvislosti s gynekologickou operací, která skončila zdravotními komplikacemi. Okresní soud rozhodl mezitímním rozsudkem ze dne 21. 2. 2017 sp. zn. 14 C 117/2013 tak, že základ nároku stěžovatelky je dán. Vyšel ze zjištění, že stěžovatelka se u vedlejší účastnice podrobila gynekologické operaci, kdy po následné revizi dutiny bylo s odstupem téměř tří týdnů zjištěno, že došlo k přerýznutí močovodu stěžovatelky a jeho obsah po celou vytékal do dutiny břišní. V důsledku toho je stěžovatelka v plném invalidním důchodu, trpí chronickým postižením páteře, je nucena užívat léky na bolest a na snížení vysokého pulzu, antidepresiva, inkontinenční a další léčebné pomůcky.

3. Krajský soud v Brně (dále jen „krajský soud“) následně jako soud odvolací rozsudkem ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 44 Co 282/2017 (dále jen „první rozsudek krajského soudu“)

mezitímní rozsudek okresního soudu potvrdil, až na výrok o základu nároku stěžovatelky na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti a v tomto rozsahu rozsudek okresního soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. Odlišně od soudu prvního stupně měl totiž krajský soud za to, že přerušení močovodu je vždy nesouladné s postupem *lege artis*.

4. Nejvyšší soud k dovolání vedlejší účastnice první rozsudek krajského soudu zrušil rozsudkem ze dne 18. 4. 2019 sp. zn. 25 Cdo 3386/2018 (dále také jen jako „první rozhodnutí Nejvyššího soudu“). Nejvyšší soud v odůvodnění citovaného rozsudku konstatoval, že dospěl-li krajský soud k závěru, že přerušení močovodu je bez ohledu na okolnosti konkrétního případu vždy a bez dalšího postupem *non lege artis*, jde o závěr zjevně nesprávný. Jestliže – na rozdíl od okresního soudu – krajský soud nezkoumal možnost, jak i přes jinak *lege artis* poskytování zdravotní péče mohlo v případě operačního zákroku, tak při následné pooperační péči, jít o postup *vitium artis* ve smyslu nezaviněného porušení právní povinnosti, je podle Nejvyššího soudu právní závěr, že vedlejší účastnice porušila právní povinnost, závěrem předčasným, a proto taktéž nesprávným.

5. Vázán uvedeným právním názorem Nejvyššího soudu rozhodl krajský soud rozsudkem ze dne 27. 11. 2019 sp. zn. 44 Co 282/2017 (dále jen „druhý rozsudek krajského soudu“) tak, že rozsudek okresního soudu v části výroku o danosti základu nároku stěžovatelky na náhradu újmy na zdraví (bolestného, ztížení společenského uplatnění a náhrady za ztrátu na výdělků po dobu i po skončení pracovní neschopnosti) změnil tak, že se žaloba stěžovatelky zamítá.

6. Stěžovatelka podala proti druhému rozsudku krajského soudu dovolání, které Nejvyšší soud odmítl z důvodu, že dovolání stěžovatelky neobsahuje zákonem požadované údaje, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Stěžovatelka podle Nejvyššího soudu pouze cituje § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen o. s. ř.), tj. že věc má být posouzena jinak, aniž by stěžovatelka konkrétně rozvedla, v čem je tento důvod přípustnosti naplněn.

7. Tento potřebný údaj nelze podle Nejvyššího soudu dovodit ani z dalšího obsahu dovolání. Nadto Nejvyšší soud dále konstatuje, že dovolání stěžovatelky nevymezuje ani dovolací důvod způsobem uvedeným v § 241 odst. 3 občanského soudního řádu, protože stěžovatelka neoznačuje právní otázku, kterou měl odvolací soud posoudit nesprávně. Námitky stěžovatelky směřují výlučně proti skutkovému stavu, jak jej zjistil krajský soud v návaznosti na okresní soud, způsobilým dovolacím důvodem je však pouze nesprávné právní posouzení věci.

8. Stěžovatelka ve své ústavní stížnosti nesouhlasí se závěrem Nejvyššího soudu a je přesvědčena, že její dovolání požadavkům na vymezení předpokladů přípustnosti dovolání základním způsobem dostalo a poukazuje v této souvislosti na stanovisko pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 ze dne 28. 11. 2017 (ST 45/87 SbNU 905; 460/2017 Sb.) a související judikaturu. Konkrétně stěžovatelka ve své ústavní stížnosti odkazuje na tu část svého dovolání, ve které je uvedeno, že přípustnost svého dovolání dovozuje z § 237 občanského soudního řádu, neboť se domnívá, že právní otázka týkající se základu jejího nároku na náhradu škody na zdraví má být dovolacím soudem

posouzena jinak. Dále s ohledem na to, že v dovolání poukazovala na nesprávné právní posouzení ze strany krajského soudu právě ohledně právní otázky v postupu *vitium artis*, bylo z její strany dostatečně uvedeno, v čem spočívá nesprávnost právního posouzení krajského soudu. Nejvyšší soud ale podle stěžovatelky přistoupil k posouzení jejího dovolání více než formalisticky, což vedlo k tomu, že nebylo rozhodnuto o jejím dovolání ve věci samé a že jí tak svým postupem Nejvyšší soud neposkytl očekávanou soudní ochranu.

II.

Vyjádření účastníka a vedlejší účastnice řízení

9. Ústavní soud vyzval Nejvyšší soud jako účastníka řízení a Nemocnici Ivančice jako vedlejší účastnici řízení k vyjádření se k ústavní stížnosti.

10. Nejvyšší soud ve svém vyjádření uvedl, že již ve svém napadeném rozhodnutí náležitě vysvětlil, z jakých důvodů měl dovolání stěžovatelky za stížené vadami bránícími jeho projednání. Podle Nejvyššího soudu stěžovatelka ve svém dovolání otázku vyhovující požadavkům § 237 občanského soudního řádu nepředestřela a i z podané ústavní stížnosti lze usuzovat, že za právní otázku ve smyslu uvedeného ustanovení mylně pokládá posouzení předmětu sporu jako takové, tedy výsledek aplikace práva na konkrétní věc. Ústavní stížnost je proto podle Nejvyššího soudu zjevně neopodstatněná a je na místě ji odmítnout.

11. Vedlejší účastnice ve svém vyjádření souhlasí se závěrem Nejvyššího soudu o absenci vymezení přípustnosti dovolání stěžovatelky ve smyslu § 237 občanského soudního řádu. K tomu uvádí, že se stěžovatelka v rámci svého dovolání omezila na strohé konstatování, že právní otázka týkající se základu jejího nároku na náhradu škody na zdraví by měla být dovolacím soudem „posouzena jinak“, aniž by stěžovatelka vymezila, kterou dříve vyřešenou právní otázku by měl dovolací soud vyřešit jinak a aniž by uvedla argumentaci, proč by dovolací soud měl právě tuto právní otázku požadovaným způsobem posoudit. Závěrem svého vyjádření vedlejší účastnice navrhuje, aby byla ústavní stížnost odmítnuta.

12. S ohledem na obsah Ústavnímu soudu zaslanych vyjádření nebylo třeba je rozesílat na vědomí a k případné k replice stěžovatelce, neboť v nich nebyly ve vztahu k nyní posuzované věci uvedeny žádné nové skutečnosti, na které by bylo nutné reagovat.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

13. Ústavní soud se nejprve zabýval splněním procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost je přípustná (stěžovatelka neměla k dispozici jiné zákonné procesní prostředky k ochraně práva dle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu), byla podána včas a osobou k tomu oprávněnou a splňuje i všechny zákonem stanovené náležitosti, včetně povinného zastoupení advokátem (§ 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu).

IV.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud se seznámil s argumentací stěžovatelky, vyjádřeními účastníka řízení a vedlejší účastnice řízení a obsahem příslušného spisu, a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

15. V řízení o ústavních stížnostech [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, § 72 a násl. zákona o Ústavním soudu] se Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) omezuje na posouzení, zda rozhodnutími orgánů veřejné moci nebo postupem předcházejícím jejich vydání nebyla porušena ústavně zaručená základní práva a svobody.

16. Ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny zaručuje každému možnost domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu (případně u jiného orgánu), podmínkou ovšem je, že se tak musí stát „stanoveným postupem“. Součástí tohoto postupu jsou veškeré zákonem stanovené požadavky kladené na účastníka řízení, jež musí být z jeho strany splněny, aby soud mohl rozhodnout v jeho věci a aby při tom mohl zohlednit jím předestřená tvrzení a důkazy. Tyto požadavky mají sloužit především zajištění řádného chodu spravedlnosti a ochraně právní jistoty účastníků právních vztahů. Jednotlivě ani ve svém celku zároveň nesmí představovat takové omezení přístupu k soudu, které by se práva na soudní ochranu (spravedlivý proces) dotýkalo v samotné jeho podstatě tím, že by fakticky znemožňovalo jeho uplatnění [například náleze ze dne 25. 8. 2005 sp. zn. IV. ÚS 281/04 (N 165/38 SbNU 319); všechna rozhodnutí Ústavního soudu uvedená v tomto nálezu jsou veřejně přístupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Jsou-li v konkrétním případě splněny předpoklady projednání návrhu a rozhodnutí o něm, je povinností soudu odpovídající základnímu právu na soudní ochranu, aby k projednání tohoto návrhu přistoupil a ve věci rozhodl.

17. Uvedená východiska se uplatní i ve vztahu k dovolání podle občanského soudního řádu. Z ústavního pořádku sice nevyplývá nárok na podání dovolání či jiného mimořádného opravného prostředku (zřejmě by obstála i právní úprava, která by takovéto prostředky nepřipouštěla vůbec), pakliže je však právní řád připouští, nemůže se rozhodování o nich ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce [náleze ze dne 11. 2. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 1/03 (N 15/32 SbNU 131; 153/2004 Sb.)]. Výjimkou není ani rozhodování dovolacího soudu o tom, zda dovolání má obsahové náležitosti podle § 241a odst. 2 a 3 občanského soudního řádu. Pokud by je nemělo, byl by dán důvod pro jeho odmítnutí podle § 243c odst. 1 občanského soudního řádu pro vady, které nebyly odstraněny ve lhůtě podle § 241b odst. 3 občanského soudního řádu, tedy zákonné lhůtě k podání dovolání nebo lhůtě stanovené k odstranění nedostatku podmínky právního zastoupení, a pro které nelze v dovolacím řízení pokračovat.

18. Ustanovení § 241a odst. 2 občanského soudního řádu vyžaduje, aby bylo v dovolání vymezeno, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Účel tohoto požadavku spočívá v tom, aby se advokát dovolatele ještě před podáním dovolání seznámil s relevantní judikaturou Nejvyššího soudu a aby po seznámení se s ní zvážil, zda takovéto dovolání má šanci na úspěch, a tento názor sdělil dovolateli. Zákonodárce tímto způsobem reagoval na vysoký počet problematicky formulovaných dovolání.

K jeho snížení by mělo přispět právě to, že se advokáti při zpracování dovolání budou muset odpovídajícím způsobem zabývat otázkou jejich přípustnosti (například usnesení ze dne 26. 6. 2014 sp. zn. III. ÚS 1675/14).

19. V nyní posuzovaném případě mohla být přípustnost dovolání založena jen při splnění některého z předpokladů uvedených v § 237 občanského soudního řádu. Podle tohoto ustanovení je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

20. Nejvyšší soud napadeným usnesením dovolání stěžovatelky odmítl, neboť podle jeho názoru neobsahuje zákonem požadované údaje, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. K tomu Nejvyšší soud v napadeném usnesení dále konstatuje, že stěžovatelka pouze cituje část ustanovení § 237 občanského soudního řádu, tj. že věc má být posouzena jinak, aniž by konkrétně rozvedla, v čem je tento důvod přípustnosti naplněn.

21. Ústavní soud zdůrazňuje, že § 241a odst. 2 občanského soudního řádu nestanoví konkrétní způsob, jakým má být v dovolání vymezeno, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Toto vymezení z něj musí být seznatelné, může však být vyjádřeno v kterékoli jeho části, a to případně i na více místech [srovnej náleze ze dne 19. 11. 2015 sp. zn. I. ÚS 354/15 (N 198/79 SbNU 251) nebo náleze sp. zn. II. ÚS 1966/16]. Rovněž není nezbytné, aby v dovolání byla ustálená rozhodovací praxe odvolacího soudu specifikována uvedením spisové značky konkrétního rozhodnutí [náleze ze dne 18. 12. 2014 sp. zn. IV. ÚS 1256/14 (N 234/75 SbNU 607)].

22. Ústavní soud nejprve musí přisvědčit Nejvyššímu soudu v tom, že pro vymezení předpokladů přípustnosti nestačí toliko citace § 237 občanského soudního řádu či jeho části, jak činí navrhovatelka v části I. svého dovolání. Ústavní soud nicméně nesouhlasí se závěrem Nejvyššího soudu, podle kterého vymezení přípustnosti dovolání nelze dovodit ani z dalšího obsahu dovolání.

23. Povinností obecných soudů při posuzování zákonných náležitostí podání je vycházet z jejich (celého) obsahu, jak jim to v případě civilního řízení výslovně ukládá § 41 odst. 2 občanského soudního řádu. Procesní předpisy musí interpretovat a aplikovat tak, aby na účastníky řízení nebyly kladeny nepřiměřené, tj. nad rámec smyslu a účelu právní úpravy (viz např. bod 29. stanoviska sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 nebo body 17. a 18. usnesení ze dne 8. 3. 2016 sp. zn. III. ÚS 200/16) jdoucí požadavky, a nebylo tím fakticky bráněno realizaci práva na soudní ochranu; to platí tím spíše, kdy je právní úprava týkající se (i) obsahových náležitostí dovolání poměrně komplikovaná a také se k ní váže obsáhlá judikatura nejen Nejvyššího soudu, ale rovněž soudu Ústavního [srov. např. nálezy ze dne 19. 11. 2015 sp. zn. I. ÚS 354/15 (N 198/79 SbNU 251), ze dne 15. 3. 2017 sp. zn. II. ÚS 1966/16 (N 45/84 SbNU 527), ze dne 20. 2. 2018 sp. zn. II. ÚS 1226/17 (N 28/88 SbNU 411), ze dne 14. 5. 2018 sp. zn. I. ÚS 2869/17 (N 89/89 SbNU 343), ze dne 5. 9. 2018

sp. zn. I. ÚS 3029/17, ze dne 11. 11. 2019 sp. zn. I. ÚS 3712/18 a ze dne 21. 1. 2020 sp. zn. IV. ÚS 4206/18].

24. Ústavní soud již opakovaně judikoval, že Nejvyšší soud v těchto věcech nemůže postupovat příliš formalisticky [srov. nálezy ze dne 18. 12. 2014 sp. zn. IV. ÚS 1256/14 (N 234/75 SbNU 607) a ze dne 19. 11. 2015 sp. zn. I. ÚS 354/15 (N 198/79 SbNU 251)]. Příkladem tzv. přepjatého formalizmu při rozhodování o dovolání je přístup Nejvyššího soudu, který odmítá jako vadná dovolání vymezující „ustálenou rozhodovací praxí“, od níž se měl odvolací soud v rozhodované věci odchýlit, pouze slovním popisem bez uvedení konkrétních spisových značek, je-li možné ji nesporně identifikovat jiným způsobem. Podle názoru Ústavního soudu takovýto požadavek nejen, že neplyne z § 241a odst. 2 občanského soudního řádu, ale dokonce představuje porušení práva na spravedlivý proces [viz nálezy ze dne 18. 12. 2014 sp. zn. IV. ÚS 1256/14 (N 234/75 SbNU 607) a ze dne 1. 11. 2016 sp. zn. III. ÚS 1594/16 (N 205/83 SbNU 269)].

25. Stěžovatelka v části III. svého dovolání konstatuje, že: *„je přesvědčena o tom, že soud II. stupně buď nesprávně pochopil a nebo si nesprávně vyložil rozhodnutí Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 3386/2018-250 ze dne 18. 4. 2019 a že v důsledku toho dospěl k nesprávným skutkovým, ale hlavně i právním závěrům“*. Nejvyšší soud přitom v rámci tzv. nosných důvodů citovaného rozhodnutí odkazuje na svoji předchozí judikaturu (rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2016 sp. zn. 25 Cdo 878/2014, ze dne 26. 10. 2011 sp. zn. 25 Cdo 4223/2009 a ze dne 1. 6. 2017 sp. zn. 25 Cdo 4168/2016). Z uvedeného tak, podle názoru Ústavního soudu, lze – *cum grano salis* – dovodit, že přípustnost svého dovolání zakládá stěžovatelka také na tom, že se krajský soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, ze které Nejvyšší soud v prvním rozhodnutí vycházel. Nejvyšší soud měl proto takto vymezenou přípustnost, včetně (byť nepřímo) označené judikatury, identifikovat.

26. Nad rámec uvedeného Ústavní soud poukazuje na to, že Nejvyšší soud v napadeném usnesení poznamenal, že stěžovatelka neoznačuje právní otázku, kterou měl krajský soud posoudit nesprávně, a námitky stěžovatelky směřují výlučně proti skutkovému stavu. K uvedenému Ústavní soud upozorňuje, že sám Nejvyšší soud ve svém prvním rozhodnutí konstatoval, že *„otázku, zda zdravotnické zařízení postupovalo v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy (lege artis), je nutno posuzovat za pomoci znalců – lékařů, a podkladem pro právní závěr o porušení uvedené povinnosti je zpravidla znalecký posudek z oboru zdravotnictví (...). Závěr, zda poskytovatel zdravotní péče postupoval lege artis ve smyslu, jak tento pojem užívá odborná literatura a judikatura, tedy v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy, přesto přísluší soudu a nikoli znalci(...). Právní závěr v tomto směru musí být zpravidla podložen znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví a příslušného odvětví či specializace a právní úvaha soudu o nedodržení současných dostupných poznatků lékařské vědy nemůže být s ním v logicky zjevném rozporu. Již i z prvního rozhodnutí Nejvyššího soudu tedy vyplývá, že úvaha, zda vedlejší účastnice porušila právní povinnost, je otázkou nejen skutkovou, ale také právní. Relevantní otázku, od níž odvozovala přípustnost svého dovolání, stěžovatelka, resp. její zástupkyně formulovala poněkud neobratně odkazem na předchozí rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání podaném vedlejší účastnicí.*

27. Ze všeho shora uvedeného vyplývá, že z obsahu dovolání stěžovatelky je možno interpretovat, že dovolání vychází také z toho, že dovoláním napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2016 sp. zn. 25 Cdo 878/2014, ze dne 26. 10. 2011 sp. zn. 25 Cdo 4223/2009 a ze dne 1. 6. 2017 sp. zn. 25 Cdo 4168/2016). Tím, že dovolací soud odmítl dovolání stěžovatelky pro jeho vady, neboť neobsahuje údaje o jeho přípustnosti, ačkoli tuto náležitost dovolání splňuje, bylo stěžovatelce v rozporu se zákonem odepřeno její právo na to, aby dovolací soud posoudil její dovolání alespoň z hlediska jeho přípustnosti podle § 237 občanského soudního řádu a v případě, že by jej shledal přípustným, rozhodl ve věci samé. Již samotné posouzení přípustnosti dovolání by přitom s ohledem na předpoklady přípustnosti, které stanoví uvedené ustanovení, mělo fakticky povahu meritorního rozhodnutí. Nezbyvá tedy než uzavřít, že napadeným usnesením dovolacího soudu bylo porušeno základní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

V. Závěr

28. Na základě výše uvedeného Ústavní soud ústavní stížnosti stěžovatelky vyhověl a zrušil usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2020, č. j. 25 Cdo 1407/2020-335 [§ 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Nejvyšší soud je v dalším řízení vázán právním názorem Ústavního soudu a na jeho základě znovu posoudí dovolání a rozhodne s náležitým odůvodněním respektujícím závěry tohoto nálezu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 30. března 2021

Pavel Šámal
předseda senátu